

Категорія справи № 750/37/19: **Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів (крім категорій 301000000-303000000), з них; дарування.**

Надіслано судом: **03.01.2020**. Зареєстровано: **05.01.2020**. Оприлюднено: **08.01.2020**.

Дата набрання законної сили: **02.01.2020**

Номер судового провадження: **22-ц/4823/60/20**

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

ПОСТАНОВА

іменем України

02 січня 2020 року м. Чернігів

Унікальний номер справи № 750/37/19

Головуючий у першій інстанції - Хоменко Л. В.

Апеляційне провадження № 22-ц/4823/60/20

Чернігівський апеляційний суд у складі:

голови судового засідання - судді Кузюри Л.В.,

суддів: Вінгаль В.М., Губар В.С.,

за участю секретаря судового засідання: Бивалькевич Т.В.,

позивач: ОСОБА_1 ;

відповідачі: ОСОБА_2 , ОСОБА_3 ;

треті особи: приватний виконавець виконавчого округу Чернігівської області Палігін Олександр Петрович, приватний нотаріус Чернігівського міського нотаріального округу Матвієнко Оксана Василівна,

особа, яка подала скаргу: ОСОБА_1 ;

оскаржується рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 серпня 2019 року у справі за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 , ОСОБА_3 про визнання договору дарування недійсним,

прізвище судді: Хоменко Л. В.; час та місце ухвалення рішення: 16:03:48, м. Чернігів; дата складання повного тексту рішення: 27.08.2019 року,

УСТАНОВИВ:

У січні 2019 року ОСОБА_1 звернувся з позовом до відповідачів, в якому просив визнати недійсним договір дарування житлового будинку, укладений 01 вересня 2017 року між ОСОБА_2 та ОСОБА_3 та скасувати рішення приватного нотаріуса Чернігівського міського нотаріального округу Матвієнко О.С. про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, індексний номер: 36875234 від 01 вересня 2017 року щодо реєстрації в Державному реєстрі прав на нерухоме майно.

Позовні вимоги обґрунтовував тим, що рішенням Деснянського районного суду м. Чернігова від 22 листопада 2017 року стягнуто з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 заборгованість у сумі 829 272 грн. 64 коп. та 8 000 грн. судового збору.

01 вересня 2017 року, під час судового провадження у справі № 750/5847/17 про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 вказаної вище заборгованості, ОСОБА_2 уклала договір дарування зі своїм чоловіком ОСОБА_3, з яким перебуває у зареєстрованому шлюбі, за яким подарувала житловий будинок АДРЕСА_1. Вказував, що згаданий договір дарування укладений ОСОБА_2 з метою уникнення цивільно-правової відповідальності за борговим зобов'язанням перед ОСОБА_1 та без наміру створення жодних правових наслідків.

Рішенням Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 серпня 2019 року у задоволенні позову ОСОБА_1 відмовлено.

Не погоджуючись з вказаним рішенням, ОСОБА_1 звернувся з апеляційною скаргою в якій, посилаючись на неправильне застосування норм матеріального і порушення норм процесуального права, неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи просив, скасувати рішення суду та ухвалити нове, яким позовні вимоги задовольнити у повному обсязі.

Доводи апеляційної скарги зводяться до того, що суд першої інстанції зробив неправильний висновок про відсутність у справі доказів на підтвердження існування боргу відповідача перед позивачем, оскільки доказом існування боргу є рішення Деснянського районного суду м. Чернігова від 22 листопада 2017 року, та виконавче провадження № 55628944, про що не заперечувалось відповідачами.

Вказував, що дії відповідача з відчуження житлового будинку 01 вересня 2017 року під час судового провадження про стягнення боргу, свідчать про намір останньої приховати майно від виконання в майбутньому судового рішення про стягнення з неї грошових коштів. Вважає, що наведені обставини доводять той факт, що ОСОБА_2 діяла недобросовісно, зловживаючи своїми цивільними правами на шкоду правам інших осіб.

У відзиві на апеляційну скаргу ОСОБА_2 просила залишити без задоволення апеляційну скаргу, оскільки її доводи не спростовують висновків суду першої інстанції, а оскаржене судове рішення ухвалено відповідно до вимог чинного законодавства.

Вислухавши доповідь судді апеляційного суду, пояснення учасників судового процесу, та дослідивши матеріали справи, апеляційний суд дійшов висновку про задоволення апеляційної скарги, виходячи з наступного.

Відповідно до частин першої-другої, п'ятої статті 263 ЦПК України судове рішення повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права із дотриманням норм процесуального права.

Обґрунтованим є рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції виходив з того, що нотаріусом було посвідчено правочин з відчуження ОСОБА_2 нерухомого майна у відповідності до діючого законодавства, дотримані всі норми закону, заборон відносно відчуження зазначеного нерухомого майна встановлено не було, а також позивачем не було подано доказів на підтвердження того, що оспорюваний договір дарування було укладено без наміру створення правових наслідків та з метою уникнення ОСОБА_2 цивільно-правової відповідальності за борговими зобов'язаннями.

Проте, апеляційний суд не може погодитися з такими висновками суду першої інстанції з огляду на наступне.

Як вбачається з матеріалів справи, рішенням Деснянського районного суду м. Чернігова від 22 листопада 2017 року з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 було стягнуто заборгованість у сумі 829 272

грн. 64 коп. та 8 000 грн судового збору, а всього 837 272 грн 64 коп.

На підставі виконавчого листа, виданого 13 грудня 2017 року, приватним виконавцем Палігіним О.П. відкрито виконавче провадження № 55628944 та постановою накладено арешт на все рухоме та нерухоме майно.

Зазначені обставини підтверджені копією ухвали Деснянського районного суду м. Чернігова від 22 листопада 2017 року про відмову у забезпеченні позову (а.с. 122,123), з якої слідує, що 19.06.2017 року позивач звернувся до суду з позовом до відповідача про стягнення боргу за розпискою в сумі 829 272 грн. 64 коп. та судового збору в сумі 8 000 грн, у зв'язку з чим у листопаді 2017 року позивачем було поставлене питання про забезпечення цього позову шляхом накладення арешту на майно та грошові кошти, які належать відповідачеві.

Окрім цього, обставина про наявність судового рішення про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 заборгованості у сумі 829 272 грн. 64 коп. та 8 000 грн судового збору, а всього 837 272 грн 64 коп, визнавалась відповідачкою у даній справі ОСОБА_2, яка у письмових поясненнях посилялась на те, що станом на 10.06.2019 року вона сплачує на користь позивача борг шляхом здійснення постійних відрахувань з її пенсії (а.с.121).

Відповідно до правила ч.1ст.82 ЦПК України, обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованого сумніву щодо доведеності цих обставин або добровільності їх визнання. За таких обставин, коли наявність судового рішення про стягнення з ОСОБА_2 боргу за рішенням суду від 22 листопада 2017 року визнається сторонами, зазначений факт не підлягає доказуванню.

Згідно інформацій з Державних реєстрів, які містяться у справі на аркушах 74-76, також вбачається, що приватним виконавцем Палігіним О.П. було відкрито виконавче провадження № 55628944 для здійснення виконання зазначеного рішення суду та здійснювались запити на предмет з'ясування наявності на праві власності у боржника ОСОБА_2 нерухомого майна.

Аналіз наведених доказів дає підстави для висновку про те, що посилення суду першої інстанції, як на одну з підстав для відмови у позові, на неподання позивачем доказів на підтвердження існування боргу відповідача перед позивачем, не відповідає фактичним обставинам справи та здійснено з порушенням вимог процесуального закону.

Звертаючись до суду з даним позовом, позивач посилався на те, що оспорюваний ним договір дарування житлового будинку слід визнати недійсним у зв'язку із його фіктивністю, оскільки він укладався з метою приховування майна ОСОБА_2 та ухилення від виконання в майбутньому рішення суду.

Відповідно до ст.202 ЦК України правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків.

Приписами ст.234 ЦК України передбачено, що фіктивним є правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином. Фіктивний правочин визнається судом недійсним. Правові наслідки визнання фіктивного правочину недійсним встановлюються законом.

Основними ознаками фіктивного правочину є: введення в оману (до або в момент укладення угоди) іншого учасника або третьої особи щодо фактичних обставин правочину або дійсних намірів учасників; свідомий намір невиконання зобов'язань договору; приховування справжніх намірів учасників правочину.

Укладення договору, який за своїм змістом суперечить вимогам закону, оскільки не спрямований на реальне настання обумовлених ним правових наслідків, є порушенням частин першої та п'ятої статті 203 ЦК України, що за правилами статті 215 цього Кодексу є підставою для визнання його недійсним відповідно до статті 234 ЦК України.

При цьому правом оспорювати правочин і вимагати проведення реституції Цивільний кодекс України наділяє не лише сторону (сторони) правочину, але й інших, третіх осіб, що не є сторонами правочину, визначаючи статус таких осіб як «заінтересовані особи» (статті 215, 216 Цивільного кодексу України).

З огляду на зазначені приписи, правила статей 15, 16 ЦК України, а також норми процесуального права кожна особа має право на захист, у тому числі судовий, свого цивільного права, а також цивільного інтересу, що загалом може розумітися як передумова для виникнення або обов'язковий елемент конкретного суб'єктивного права, як можливість задовольнити свої вимоги за допомогою суб'єктивного права та виражатися в тому, що особа має обґрунтовану юридичну заінтересованість щодо наявності/відсутності цивільних прав або майна в інших осіб.

Таким чином, оспорювати правочин може також особа (заінтересована особа), яка не була стороною правочину, на час розгляду справи судом не має права власності чи речового права на предмет правочину та/або не претендує на те, щоб майно в натурі було передано їй у володіння. Вимоги заінтересованої особи, яка в судовому порядку домагається визнання правочину недійсним (частина третя статті 215 ЦК України), спрямовані на приведення сторін недійсного правочину до того стану, який саме вони, сторони, мали до вчинення правочину. Власний інтерес заінтересованої особи полягає в тому, щоб предмет правочину перебував у власності конкретної особи чи щоб сторона (сторони) правочину перебувала у певному правовому становищі, оскільки від цього залежить подальша можливість законної реалізації заінтересованою особою її прав.

Як вище зазначено, 19 червня 2017 року позивач ОСОБА_1 звернувся до Деснянського районного суду м. Чернігова з позовом про стягнення боргу з ОСОБА_2.

Ухвалою суду від 30 червня 2017 року сторони були повідомлені про відкриття провадження та призначення судового розгляду справи на 28 вересня 2017 року.

Під час судового провадження у вказаній цивільній справі та до вирішення її по суті з постановленням судового вердикту, будучи обізнаною про можливе стягнення з неї на користь ОСОБА_1 заборгованості у сумі 837 272 грн 64 коп., ОСОБА_2 01 вересня 2017 року подарувала своєму чоловікові ОСОБА_3, на підставі договору дарування, житловий будинок АДРЕСА_1.

Зазначені обставини свідчать про те, що дії ОСОБА_2 щодо укладення договору дарування житлового будинку зі своїм чоловіком ОСОБА_3, були направлені на фіктивний перехід права власності на нерухоме майно до члена власної сім'ї з метою збереження цього майна та забезпечення від звернення виконання в майбутньому за його рахунок судового рішення про стягнення з неї грошових коштів.

Припинення права власності на квартиру за договором дарування не може використовуватися учасниками цивільного обороту для уникнення сплати боргу боржником або виконання судового рішення про стягнення боргу. Боржник, уникаючи сплати боргу та відчужуючи належне майно на підставі договору дарування житлового будинку, укладеного зі своїм чоловіком діяла очевидно недобросовісно та зловживала правами стосовно кредитора, оскільки припинення права власності ОСОБА_2 на належне їй майно саме під час здійснення судом провадження у справі про стягнення з неї боргу порушує майнові інтереси кредитора і направлені на недопущення звернення стягнення на майно боржника.

Сторони оспорюваного правочину вчинили такий правочин лише для виду, з метою приховання цього майна від звернення стягнення на вказане майно в рахунок погашення боргу, відтак, правова мета була іншою, ніж та, що безпосередньо передбачена правочином (реальне безоплатне передання майна у власність іншій особі), відповідно такий правочин є фіктивним та має бути визнаним судом недійсним.

На вказані обставини суд першої інстанції уваги не звернув та дійшов до помилкового висновку про відмову у задоволенні позовних вимог про визнання договору дарування недійсним.

Враховуючи вищевикладене, апеляційний суд доходить висновку, що позовні вимоги підлягають частковому задоволенню, договір дарування житлового будинку від 01 вересня 2017 року, укладений

між ОСОБА_2 та ОСОБА_3 слід визнати недійсним.

Вимога позивача про скасування рішення приватного нотаріуса Чернігівського міського нотаріального округу Матвієнко О.С. про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, індексний номер: 36875234 від 01 вересня 2017 року щодо реєстрації в Державному реєстрі прав на нерухоме майно, не може бути задоволена з огляду на те, що приватний нотаріус, рішення якого оспорюється, у даній справі був третьою особою, щодо якої суд не вправі постановити судові рішення згідно положень ст.48, 49, 52 ЦПК України.

Відповідно до положень ст.141 ЦПК України, витрати понесені на сплату судового збору при зверненні до суду першої та апеляційної інстанцій підлягають стягненню з відповідачів на користь позивача по 1762 грн з кожного.

Керуючись ст. 367, 374, 376, 382, 384, 389, 390, 391 ЦПК України, апеляційний суд

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу ОСОБА_1 задовольнити.

Рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 серпня 2019 року скасувати.

Позов ОСОБА_1 до ОСОБА_2 , ОСОБА_3 про визнання договору дарування недійсним задовольнити частково.

Договір дарування житлового будинку АДРЕСА_1 , загальною площею 35,3 кв.м, житловою площею 19,2 кв.м з надвірними будівлями та спорудами, укладений між ОСОБА_2 та ОСОБА_3 01 вересня 2017 року, посвідчений приватним нотаріусом Чернігівського міського нотаріального округу Матвієнко Оксаною Василівною, зареєстрований в реєстрі за №1861, визнати недійсним.

В решті позовних вимог ОСОБА_1 відмовити.

Стягнути з ОСОБА_2 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , яка зареєстрована за адресою: АДРЕСА_2 (реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_1) на користь ОСОБА_1 , який зареєстрований за адресою: АДРЕСА_3 (реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_2) витрати, понесені на сплату судового збору при зверненні до суду першої та апеляційної інстанцій, в сумі 1762 (одна тисяча сімсот шістьдесят дві) грн.

Стягнути з ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , який зареєстрований за адресою: АДРЕСА_2 (реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_3) на користь ОСОБА_1 , який зареєстрований за адресою: АДРЕСА_3 , (реєстраційний номер облікової картки платника податків НОМЕР_2) витрати, понесені на сплату судового збору при зверненні до суду першої та апеляційної інстанцій, в сумі 1762 (одна тисяча сімсот шістьдесят дві) грн.

Постанова набирає законної сили з дня її прийняття і може бути оскаржена до Верховного Суду в касаційному порядку протягом тридцяти днів, починаючи з дня складення повного судового рішення.

Голова судового засідання:

Судді: